

KARIKATURY

Politické tábory, agitace a nejrůznější směry užívají karikatury jako zbraně, leč toto bojovné poslání bylo ke karikatuře přičiněno. Vlastní podstata karikatury tkví ve výtvarné formě; právě tak jako obraz, je i ona především uměleckým dílem. Názor karikaturistův přichází v jeho práci k platnosti ve větší míře než při tvorbě obrazové; tato vlastnost se schopností typizovati jest pro karikaturu nejvýznačnější.

Většina obrázků, vydávajících se za karikatury, jsou humorné kresby nebo zkresleniny, někdy ironizují, někdy jsou jen prostou nadsázkou nápadných znaků. Toho všeho nemá karikatura zapotřebí, vyjadřuje jen svůj pochybovačný názor. Dobrá karikatura není tendenčnější obrazu, všemu se šklebí a vysmívá, slouží-li přece něčemu, je to jen mimoděk a v druhé řadě. Karikatura uznává jedinou trvalou pravdu, je to nicota. Pro ideály karikatura nehoruje, cit popírá, a jestliže přece dojme, je to proto, že city zjišťuje a uráží.

Jedním z nejlepších karikaturistů byl Francouz Daumier, z českých lze jmenovati Františka Gellnera a Kratochvíla. Gellnerovy kresby, jež vycházely v Neumannových Šibeničkách, později pak v barevných národně socialistických Karikaturách a konečně v Lidových novinách, byly u nás prvními karikaturami. Nelze zapomenouti beznaděje a hořkosti, kterou zjevovaly. Kratochvílovo škarohlídství (jež se nelíbí) je podstatou jeho umění, právě ono má jej k pojetí karikaturistickému, k strohé kresbě a k onomu určitému skloubení linií.

Vtip je styčným bodem karikatury se všeobecným názorem a jen proto se jej užívá. Vtipem, na směšných situacích a na nejapném podnikání karikaturista nejsnáze může ukázati všeobecnou ubohost, proto je vyhledává.

Z největší části kresby v Humorech a Smíchu republiky

předstihují snahu zobraziti ubohost do té míry, že jsou samy ubohé. Oblíbení příspívatelé těchto časopisů tváří se jako karikaturisté pro kreslířské neumění. Leč komolení tvaru není karikování, právě tak jako jejich obhroublost není vtip. Cennějším časopisem, pokud jde o karikatury, jsou Kopřivy, ale především Nebojsa a Šibeničky. Kresby, jež přináší Nebojsa, působí svojí výtvarností, jsou to mimo jiné malíři Hofman, Čapek a Špála, již kreslí do tohoto listu.

Pouhopouhými karikaturami jsou kresby Kratochvílovy v Letáčích a v Šibeničkách. Kratochvíl podobá se Heinovi, nikoliv však proto, že by jej napodobil, jest to jejich vzájemná příbuznost, jež působí, že před kresbami Kratochvílovými vzpomeneme si na Heina. Právě tam, kde leží nasnadě krása, Kratochvílova linie se zahrocuje a láme, jeho kresba nekarikuje situaci, leč sama o sobě, bez ohledu k nějaké poměrnosti, jest karikaturistickou.

Jedním z nemnoha šťastných karikaturistů je Josef Lada. Jeho kresby oplývají humorem, čas od času Lada, obrácen jen ke karikatuře, nemaje v úmyslu bavit, demonstruje typy, jež mluví o jeho schopnosti karikaturistické přesvědčivěji než ony kresby lidem připodobněných zvířat, jež pro vtip a pro hravost více nic nedí.

Kresby dr. Desideria (H. Boettingera) jsou povětšinou svěží a půvabné jako obrazy. Přemírou vtipu a svojí dobromyslností působí každému radost. Boettinger nezjevuje zastírané nízkosti, leč vtipkuje o lidech, vynáší jejich směšnosti, zároveň je omlouvá a vždy pro ně získá divákův zájem. Má ducha a umí kreslit, to jsou nejpodstatnější znaky jeho umění.

Vypravuje se, že Leonardo da Vinci karikoval opilé žebráky a že jejich zvířecí pudry a vášeň byly vystupňovány kresbou, takže se lidé báli těchto karikatur jako dábelké práce. Snad byly tyto kresby pravými karikaturami.